

Nr 125.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; given Stockholms slott den 24 februari 1922.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anför efter gemensam beredning med cheferna för samtliga övriga departement följande:

Tidigare i dag har jag i sammanhang med spørsmålet om dyrtidstillägg till f. d. befattningshavare i statens tjänst samt änkor och barn efter dylika befattningshavare m. fl. pensionärer haft tillfälle beröra

frågan om en reglering av vissa lägre pensioner. Av vad jag därvid anfört framgår, att de bestämmelser angående dyrtidstillägg åt pensionärerna, som antogs av 1921 års riksdag, uttryckligen förutsattes skola vara ett provisorium i avvidan på utredning om en pensionsreglering. Utredningen i fråga anförtroddes åt den s. k. 1921 års pensionskommitté, som den 16 december 1921 avgivit förslag i ämnet.

Kommitténs förslag till pensionsreglering har uttryckligen betecknats, jämväl det, som ett provisorium, avsett att något upphjälpa de särskilt låga pensionerna, intill dess tiden kunde anses vara inne att genomföra en verklig pensionsreglering. Förslaget innebär, att detta upphjälpande skulle ske i form av pensionstillägg.

Då jag nu går att på grundvalen av kommitténs betänkande avgiva förslag i detta ämne, anhåller jag att först få behandla frågan om pensionstillägg åt f. d. befattningshavare m. fl., varefter jag torde få redogöra för spørgsmålet om dylika tillägg till änkor och barn efter befattningshavare m. fl.

Pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Allmänna
grunder.

Kommittén erinrar i sitt betänkande därom, att vid de inom finansdepartementet verkställda förberedande utredningar om en pensionsreglering, vilka jag tidigare i dag omnämnt, ifrågasatts, att de oreglerade pensionerna skulle över hela linjen förbättras genom ett tillägg, som förslagsvis angivits till 25 procent av pensionen, dock minst 100 kronor och högst 1,000 kronor, eller alltså av ungefär liknande art som den tillfälliga löneförbättring, vilken under senare åren i avvaktan på definitiv löne reglering tillkommit i tjänst varande befattningshavare. Beträffande detta projekt yttrar kommittén:

»Redan med hänsyn till därmed förenade kostnader, som beräknats uppgå till omkring tre miljoner kronor, oberäknat den ökning av dyrtidstilläggs-kostnaden, som därav kunde föranledas, lärer en sådan pensionsreglering icke under nuvarande statsfinansiella läge kunna förordas; och mot en sådan anordning kan jämväl erinras, att enahanda olägenheter, som, enligt vad förut framhållits, yppat sig vid undersökning av en del andra utvägar till beredande av pensionsförbättring, icke heller vid detta förslag synas kunna helt undvikas, i det att exempelvis en landsfiskals pension å 2,800 kronor skulle kunna genom ett tillägg å 700 kronor komma att överstiga det belopp, vartill den nyreglerade pensionen kan bli bestämd.»

Härefter fortsätter kommittén:

»Ehuru det onekligen varit mycket önskvärt, om förhållandena medgivit att förbättring i något utsträcktare omfattning kunnat beredas pensionärerna, hava kommitterade likväl med hänsyn till kostnaden funnit sig nödsakade att inskränka sitt förslag till att åtminstone under nuvarande förhållanden huvudsakligen avse beredande av en skälig förbättring av de särskilt låga pensionerna, på samma gång som likväl åtgärd synts böra vidtagas i syfte, att den ovan berörda av dyrtidstilläggets omläggning föranledda minskningen må framträda först då pensionen uppgår till 2,000 kronor.

Dessa mål hava kommitterade efter verkställande av ingående undersökningar funnit lämpligen kunna nås genom ett pensionstillägg, så anordnat, att pensioner under 1,500 kronor skulle i regel ökas med 180 kronor för år räknat, att för pensioner å 1,500 kronor och därutöver intill 2,000 kronor tillägget skulle utgöra 120 kronor, samt att tillägget därefter skulle minskas till 60 kronor, dock så att pension och tillägg tillsammans icke må överstiga 2,560 kronor. I övergången mellan högre och lägre tilläggsbelopp erfordras vissa jämkningar. Å pensionstillägget, som tillika ansetts böra begränsas genom föreskrift att detsamma icke må överstiga pensionens belopp, skulle dyrtidstillägg utgå såsom om tillägget vore en del av själva pensionen.»

I fråga om verkningarna av kommitténs förslag torde jag få inskränka mig till att hänvisa till den tabell, vilken jag tidigare i dag vid anmälan av frågan om dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare och med dem likställda pensionärer återgivit.

Med anledning därav, att 1921 års riksdag ifrågasatt, huruvida icke av statsfinansiella skäl den pensionsförbättring, som vid den avsedda pensionsregleringen kunde komma att beviljas, borde fastställas att utgå allenast till sådana pensionärer, som styrkte sig vara i behövande omständigheter, har kommittén tagit i övervägande, huruvida en dylik begränsning bör gälla i avseende å det av kommittén föreslagna pensionstillägget. Efter framhållande att ett dylikt villkor i vissa fall förknippats med beviljade pensionsförbättringar, i andra fall däremot utelämnats, yttrar kommittén följande:

»Såsom i meranämnda förberedande utredning anförts äro vidare åtskilliga olägenheter förbundna med ett sådant villkor, varom här är fråga. Det lärers rämligen knappast kunna förväntas, att intygen om behövande omständigheter komma att utfärdas efter enhetlig uppfattning beträffande förutsättningarna för sådant intygs utgivande; och dessa olägenheter måste skarpare framträda, när det gäller pensionärer till flera tusental och icke såsom hittills endast små grupper av pensionärer. Även om sådant intyg icke skulle vederbörande avfordras mer än en gång årligen, skulle det likväl bliva synnerligen betungande för pensionsutbetalande myndigheter och kassor att övervaka villkorets uppfyllande beträffande ett så stort antal pensionärer. Det torde icke heller få anses mycket antagligt, att uppställandet av ifrågavarande

villkor skulle vara i statsfinansiellt avseende av någon större betydelse, enär bland ifrågavarande pensionärer med låga pensioner endast ett ringa fåtal torde befinna sig i den ställning, att de icke kunna erhålla ett dylikt intyg. På grund härav och då det av kommitterade föreslagna pensionstillägget är i rätt stor utsträckning avsett att utgöra ersättning för den genom dyrtidstilläggets omläggning förorsakade minskningen av den med pensionen förbundna förmånen, hysa kommitterade den uppfattning, att pensionstillägget icke bör förbindas med berörda villkor.»

Kommittén ingår härefter på frågan om omfattningen av den pensionsreglering, kommittén föreslår. I detta avseende yttrar kommittén:

»Från åtnjutande av pensionstillägg böra givetvis undantagas alla innehavare av nyreglerade pensioner, varjämte med dem torde böra i detta avseende likställas en hel del andra grupper av f. d. befattningshavare, nämligen alla sådana, som genom löne- och pensionsreglering under de senare åren fått sina pensioner avsevärt höjda utöver vad som tillkommit dem, som avgått före sådan reglering. Genom att pensionärerna med oreglerade pensioner sålunda uppdelas i en äldre grupp med rätt till pensionstillägg och en yngre grupp utan rätt till sådant tillägg vinnes i någon mån det förut framhållna önskemålet att bättre tillgodose dem, som innehava pensioner av äldre typer. Bland pensionärerna skulle alltså kunna särskiljas tre grupper, nämligen: 1) pensionärer med äldre oreglerade pensioner; de erhålla pensionstillägg och få dyrtidstillägg efter de gynnsammare grunderna; 2) pensionärer med nyare oreglerade pensioner; de få visserligen icke pensionstillägg, men erhålla dyrtidstillägg efter nyss nämnda grunder; samt 3) pensionärer med nyreglerade pensioner; i det avseendet äro dessa med mellangruppen likställda att de uteslutas från rätten till pensionstillägg, men däremot äro de beträffande dyrtidstillägget underkastade de strängare grunderna. Härigenom skulle exempelvis en f. d. vaktmästare vid centralt ämbetsverk, vilken före år 1919 avgått med pension å 600—1,000 kronor, erhålla pensionstillägg ävensom få dyrtidstillägg enligt de gynnsammare grunderna; den f. d. vaktmästare däremot, som avgått under något av åren 1919—1921 med pension å 1,200 kronor, får icke pensionsstillägg men bekommer dyrtidstillägg enligt nyssnämnda grunder, medan den vaktmästare (expeditionsvakt), som avgått med nyreglerad pension å 1,644 kronor, utan rätt till pensionstillägg erhåller dyrtidstillägg efter reducerade grunder. Detsamma skulle komma att gälla stora grupper av f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, till exempel f. d. stationskarlar allt efter som de åtnjuta pensioner å 692—1,140 kronor, 1,386 kronor eller 1,644 kronor.

Å andra sidan finnas åtskilliga grupper av pensionärer, som utan att direkt kunna inräknas bland f. d. befattningshavare i statens tjänst dock blivit med dem i avseende å dyrtidstillägg likställda; och såsom i specialmotiveringen närmare utvecklas anse sig kommitterade böra upptaga vissa av dessa grupper såsom berättigade jämväl till pensionstillägg.

Pensionstillägget avses tillkomma icke allenast dem, som vid ikrattträddandet av därom meddelade bestämmelser redan innehava pension, som berättigar till sådant tillägg, utan även dem, som därefter avgå med dylikt pension.»

Kommittén har utgått från att de föreslagna bestämmelserna om pensionstillägg skulle träda i kraft den 1 april 1922. I varje fall anser kommittén sagda bestämmelser böra träda i kraft samtidigt med nya bestämmelser angående dyrtidstillägg åt ifrågavarande pensionärer.

Inom kommittén har av en ledamot uttalats den mening, att de av kommittén för f. d. befattningshavare i allmänhet föreslagna pensionstilläggen icke lämpade sig för f. d. befattningshavare vid armén och marinen, vare sig med hänsyn till de föreslagna beloppens storlek eller till det pensionsbelopp, vid vilket åtnjutandet av pensionsförbättringsförmånen avses att upphöra. Bemälda ledamot har i anslutning härtill framlagt ett särskilt förslag till kungörelse angående pensionstillägg för vissa f. d. militära befattningshavare m. fl. Enligt detta förslag skulle pensionstilläggen kunna utgå med belopp ända upp till 360 kronor för år, varjämte det pensionsbelopp, utöver vilket pensionstillägg ej bör ifrågakomma, skulle höjas till 2,800 kronor. Den kostnadsökning, som skulle föränledas av ifrågavarande förslag, har av reservanten beräknats till 350,000 kronor beträffande pensionstilläggen och 225,000 kronor i fråga om dyrtidstilläggen eller sålunda tillhopa 575,000 kronor årligen.

En annan ledamot av kommittén har ansett gränsen för pensionstillägget böra utsträckas till 3,000 kronor. I enlighet härmed har denne ledamot föreslagit, att pensionstillägget skulle utgå för pensioner under 1,500 kronor med 180 kronor, för pensioner å 1,500 kronor och därutöver intill 2,500 kronor med 120 kronor samt för pensioner å 2,500 kronor och därutöver intill 3,000 kronor med 60 kronor. Den av detta förslag föränledda merkostnaden har beräknats till 85,000 kronor för år.

Såsom jag redan tidigare i dag antytt, finner jag kommitténs förslag i fråga om pensionstillägg under nuvarande förhållanden innefatta en så vitt möjligt tillfredsställande lösning av spörsmålet om reglering av de lägre pensionerna. Jag förbiser därvid ingalunda, att det system för de låga pensionernas förbättring, som kommitténs förslag innefattar, måste vara behäftat med åtskilliga brister. Men det synes å andra sidan uppenbart, att en alltigenom tillfredsställande pensionsreglering icke kan åstadkommas utan ingående undersökning beträffande de särskilda grupperna av pensionärer och desutom icke utan svårighet låter sig göra, så länge definitiva lönerregleringar saknas för så stora delar av förvaltningen som ännu är fallet. När tiden för en mera definitiv pensionsreglering kan vara inne, synes mig icke möjligt att nu avgöra. I varje fall torde resultatet av den av kommittén föreslagna provisoriska

*Departements-
chefen.*

pensionsregleringen böra avvaktas, innan något vidare åtgöres i syfte att erhålla en definitiv reglering av statspensionerna.

Vidkommande det av kommittén framlagda förslaget kan jag inskränka mig till att åberopa vad kommittén till stöd för detsamma anfört. Förslaget i dess allmänna utformning föranleder alltså ingen erinran från min sida. Jag vill särskilt framhålla, att det är av vikt att så enkla bestämmelser som möjligt bliva gällande i fråga om pensionstilläggen, ett önskemål som förslaget synes mig så långt möjligt är tillgodose.

Lika med kommittén finner jag bestämmelserna om pensionstillägg böra träda i kraft samtidigt med den nya kungörelsen angående dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare.

Av det redan anförda framgår, att jag icke kan understödja något av de förslag, som reservationsvis framförts inom kommittén. Vad särskilt angår yrkandet, att pensionstilläggen till f. d. militära befattningshavare skulle bestämmas efter andra och förmånligare grunder än motsvarande tillägg till f. d. civila befattningshavare, vill jag framhålla, att en pensionsreglering av sålunda påyrkat slag skulle i viss mån ligga utom syftet med den nu föreslagna provisoriska pensionsregleringen och därtill kunna föregripa en definitiv dylik reglering.

**Författnings-
förslaget.**

Kommittén har utarbetat och framlagt ett särskilt förslag till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer. Av den närmare motiveringen för detta förslag ber jag att få återgiva följande.

I § 2 av kungörelseförslaget angivas vissa grupper av pensionärer, som av skilda anledningar ansetts icke böra komma i åtnjutande av pensionstillägg. Kommittén yttrar härom följande:

»Liksom avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare undantagits från åtnjutande av det dyrtidstillägg, som beviljats innehavare av egentliga pensioner, så hava de också med hänsyn till de säregna grunderna för dem tillkommande understöd ansetts icke böra göras delaktiga av ifrågavarande pensionstillägg. I detta sammanhang kan erinras därom, att 1919 års riksdag godkänt vissa bestämmelser, medförande förmöjning av berörda understöd, samt att dyrtidstillägg å understöden nu regleras enligt föreskrifter i kungörelse av den 29 juni 1921 (nr 347).

Från åtnjutande av pensionstillägg hava vidare ansetts böra undantagas alla pensionärer med s. k. nyreglerade pensioner, d. v. s. sådana pensioner, som utgå enligt lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (nr 254) eller i kungörelsen den 29 juni 1921 med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila stats-

förvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension (nr 456) eller andra dylika pensioneringsgrunder, som blivit fastställda eller kunna komma att fastställas för reglerande av pensionsförhållandena för befattningshavare i statens tjänst. Det gäller sålunda alla de pensionärer, som avses i § 4 av förslaget till allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionärer. Att f. d. landshövding, som innehar pension, avpassad efter det från och med den 1 juli 1921 för sådan befattningshavare gällande pensionsunderlag, här icke upptagits, beror givetvis därpå att med hänsyn till pensionens storlek något pensionstillägg enligt de i § 1 angivna begränsningar icke kan i detta fall ifrågakomma.

Emellertid böra även vissa andra grupper av pensionärer undantagas från åtnjutande av pensionstillägg, nämligen de pensionärer, som under senare åren pensionerats efter grunder, som föranlett någon mera avsevärd förhöjning av pensionen i jämförelse med vad som tillkommer förut pensionerade i samma eller motsvarande befattning. Härigenom hava kommitterade funnit sig kunna i någon mån tillgodose ett önskemål, som från flera håll framställts och funnits behjärtansvärt, nämligen att pensionerna av äldre typ må framför de nyare typerna tillgodoses, så att skillnaden dem emellan minskas. Här kan icke för alla bestämmas en och samma tidpunkt som gräns för rätten till pensionstillägg, enär de åtgärder, som föranlett pensionsförhöjning för den ena eller andra gruppen, kommit till tillämpning vid skilda tidpunkter. Då vid ingången av år 1919 genom lönereglering för befattningshavare vid kommunikationsverken, postsparbanken och skogsstaten ävensom för skogsvaktare vid Uppsala universitet inträtt en väsentlig pensionsförhöjning, har det ansetts, att den, som därefter pensionerats i sådan befattning, redan erhållit så stor pensionsförbättring, att något pensionstillägg nu icke bör ifrågakomma. Exempelvis blev pensionen för en banvakt vid statens järnvägar från och med år 1919 höjd till 1,386 kronor, medan pensionen förut utgjort högst 1,140 kronor; och för en kronojägare och en skogsvaktare vid Uppsala universitet höjdes pensionen från 900 till 1,400 kronor. Enligt den från ingången av år 1919 gällande löne- och pensionsregleringen för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken med flera läroanstalter blevo pensionerna i allmänhet icke obetydligt förhöjda, på grund varav och ehuru pensionerna för f. d. ämneslärare i regel äro av beskaffenhet att utesluta från rätten till pensionstillägg, de f. d. lärare, som pensionerats efter nämnda tidpunkt, likväl upptagits bland undantagen, något som alltså huvudsakligen berör f. d. övningslärare. Den pension, som före år 1919 tillkommit en övningslärare, uppgick i regel till 750 à 2,000 kronor och kunde i gynnsammaste fall icke överstiga 2,750 kronor; numera uppgår pensionen till lägst 1,170 kronor och kan vid största möjliga utsträckning av tjänstgöringen uppgå till inemot 3,500 kronor.

Vidare torde böra från åtnjutande av pensionstillägg undantagas de militära pensionstagare, som pensionerats efter ingången av år 1918 och alltså kommit i åtnjutande av den för viss personal vid armén och marinen beviljade pensionsförbättring. Visserligen utgör pensionsförbättringen för den, som pensionerats under 1918, endast hälften av vad som i sådant avseende tillkommit den, som i samma befattning pensionerats efter ingången av år 1919; men redan den förbättring, som sålunda utgår till 1918 års pensionärer, understiger för dem, varom här är fråga, i intet fall 225 kronor men uppgår i regel till omkring 500 kronor och är alltså av den betydelse, att även dessa pensio-

närer ansetts böra undantagas, helst detta bidrager till att i någon mån förminska den överklagade stora skillnaden mellan nya och gamla pensioner på detta område. Då en del pensionerade f. d. beställningshavare vid armén och marinen, vilka icke direkt med tillämpning av gällande bestämmelser om pensionsförbättringen kunnat erhålla sådan förmån, dock blivit därtill berättigade enligt särskilda beslut av riksdagen, har det ansetts böra uttryckligen angivas, att även sådana pensionärer äro från åtnjutande av pensionstillägg undantagna.

Genom tid efter annan vidtagna förändringar i avlöningsförhållandena för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare höjdes pensionen, som intill år 1908 utgjort för förste vaktmästare 800 kronor och för vaktmästare 600 kronor, småningom intill utgången av år 1918 för förste vaktmästare till 900, 1,000, 1,100 och 1,200 kronor samt för annan vaktmästare till 800, 900 och 1,000 kronor. Genom lönereglering, som gäller från och med år 1919, blevo pensionerna 1,400 respektive 1,200 kronor, varefter, i den mån nyreglering träder i kraft, pensionerna äro 1,824 respektive 1,644 kronor. Det har ansetts lämpligt, att åtnjutande av den förhöjning, som inträdde med år 1919, må i dessa fall utesluta sådan pensionär från åtnjutande av pensionstillägg, och i sådant avseende har medverkat den omständigheten, att pensionär, som kommit i åtnjutande av pension efter 1919 års ingång, genom de fördelaktigare dyrtidstilläggsbestämmelser, som skola tillämpas å honom i jämförelse med dem, som komma till tillämpning å pensionär med nyreglerad pension, erhåller i det närmaste enahanda sammanlagd förmån som denne senare; vadan med hänsyn till bestämmelsen om att äldre pensionär icke må i pension och dyrtidstillägg åtnjuta mer än vad i sådana hänseenden tillhoppa tillkommer pensionär med nyreglerad pension, pensionstillägget i detta fall bleve så gott som betydelselöst.

För kvinnliga biträden har från och med år 1920 genomförts en löneroglering, som medfört pensionsförbättring av 200 kronor. Av samma anledning som ovan åberopats för förslaget i vad det avser pensionärer, som innehaft befattning såsom vaktmästare eller därmed jämförlig beställning, synes pensionstillägg här böra uteslutas.

I sammanhang med uppförande å ordinarie stat från och med år 1919 av sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka blevo pensionsförhållandena för nämnda personal omlagda och för dem, som därefter pensionerades, inträdde en avsevärd pensionsförbättring i jämförelse med vad som i pension tillkommit förut pensionerade befattningshavare, tillhörande nämnda personal. Exempelvis har pensionen för en skötare, som förut icke överstigit 800 kronor, höjts till 1,300 kronor; och en sköterska, som förut bekommit i pension 300 å 500 kronor, erhåller numera 900 kronor i pension. På grund härav har pensionstillägg icke ansetts böra tillkomma de pensionärer av ifrågavarande grupp, som pensionerats efter de nya grunderna. Enär även för vissa andra befattningshavare vid samma anstalter pensionsunderlagen blivit efter 1918 års utgång förhöjda, har pensionstillägg icke ansetts böra tillkomma den, som pensionerats enligt sålunda förhöjt pensionsunderlag.

Även för åtskilliga andra grupper av befattningshavare har löneroglering under senare åren förekommit med därav följande pensionsförhöjning,

exempelvis år 1919 för befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet och vid bergsstaten samt för länsveterinärer ävensom år 1920 för befattningshavare vid lantmäterikontoren i länen och för lantmäteripersonal, som samsättes med utförande av lantmäteriförrättningar; men fränsett de till dessa personalgrupper hörande kvinnliga biträden och vaktmästare, om vilka gäller vad ovan sagts, äro pensionerna för övriga ifrågavarande befattningshavare sådana, att pensionstillägg icke kan med hänsyn till för detsamma föreslagen begränsning ifrågakomma; och hava dessa pensionärer därför icke upptagits bland de undantagna. Detsamma gäller vissa andra grupper bland pensionärer, vilka erhållit högre pension direkt till följd av ändring i pensionsvillkoren, såsom t. ex. förste provinsialläkare och provinsialläkare.

Vid övervägande av frågan huruvida någon uteslutning från åtnjutande av pensionstillägg skulle kunna anses påkallad i anledning av de pensionsregleringar, som vidtagits år 1917 för icke ordinarie personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, år 1918 för arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning samt år 1920 för daglönare vid marinen, hava kommitterade icke funnit omständigheterna böra, beträffande pensionärer, om vilka här kan vara fråga, föranleda till stadgande av undantag från åtnjutande av pensionstillägg. Visserligen skulle härigenom enligt äldre bestämmelser pensionerad daglönare, i olikhet mot vad som föreslagits beträffande förhållandet mellan äldre och nyare militära pensionstagare, icke tillgodoses mer än den, som pensionerats enligt kungörelsen den 24 augusti 1920 (nr 645), men pensionsbeloppen enligt sistnämnda författning, vilka avpassats efter grunderna för 1917 års nyssnämnda pensionsreglering för icke ordinarie personal vid vissa kommunikationsverk, äro i och för sig så låga att de synas skäligen böra upphjälpas genom pensionstillägg.»

Liksom dyrtidstillägg enligt de allmänna grunderna för sådan förmån åt f. d. befattningshavare i statens tjänst ansetts böra tillkomma dels den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringskyldighet, dels ock vissa grupper av pensionärer, som icke varit i statens tjänst anställda men som likväl pensioneras av staten eller med bidrag av statsmedel, så har kommittén ock ansett billigt, att pensionstillägg må utgå i flertalet av dessa fall. Bestämmelserna härom hava upptagits i § 3 i kungörelseförslaget. Vissa grupper hava dock befunnits böra uteslutas från åtnjutande av pensionstillägg av samma skäl, som föranlett att vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst undantagits. I detta avseende anför kommittén följande:

»Sålunda har bland berättigade till sådant tillägg icke upptagits den grupp av pensionärer, som angives i § 5 2:o av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 345) och i § 7 2:o av kommitterades förslag till motsvarande kungörelse. Samtliga dessa pensionärer åtnjuta pension genom statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera och genom övergångsstadganden i reglementet för anstalten av den 31 december 1919 (nr 878) hava de äldre pensionärerna, på sätt närmare framgår av redogörelsen för förenämnda preliminära utredning om

pensionsförhöjning, fått från och med år 1920 en väsentlig pensionsförbättring, varför pensionstillägg nu icke synes böra tillkomma dem.

Detsamma gäller f. d. lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. Dessa, som enligt § 5 5:o i nyssnämnda kungörelse äga åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel och jämväl i kommitterades förslag, § 7 5:o), upptagits såsom till dylik förmån i fortsättningen berättigade, hava genom 1921 års riksdags beslut om ändrade grunder för dem tillkommande tilläggs pensioner av statsmedel fått väsentlig pensionsförbättring och hava därför utslutits från åtnjutande av pensionstillägg.

Pensionen till f. d. lasarettsläkare, som utgår med hälften av statsmedel och hälften av kommunala medel, uppgår till 3,000 kronor och utesluter alltså sin innehavare från åtnjutande av pensionstillägg, vadan sådan pensionär icke här upptagits. Vad däremot beträffar f. d. extra provinsialläkare, som i pension av statsmedel åtnjuter 1,500 kronor, föreligger icke någon garanti att han därutöver av kommunala medel bekommer något bidrag. Vid sådant förhållande har pensionstillägg ansetts böra tillkomma sådan pensionär, för såvitt ej genom tillskott från annat håll pensionen uppbringats till sådant belopp, att tillägg därigenom uteslutes.»

Departements-
chefen.

Vad kommittén sålunda anfört giver jag min anslutning. Ej heller i övrigt föranleder kommitténs förslag till kungörelse i ämnet någon erinran i sak från min sida. Jag föreslår alltså, att sagda förslag, allenast med en mindre formell ändring i § 2, förelägges riksdagen till antagande.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att av kommittén framlagt förslag till föreskrifter rörande utbetalningen av pensionstillägg icke torde böra göras till föremål för Kungl. Maj:ts prövning, förr än riksdagen meddelat sitt beslut i fråga om de allmänna grunderna för dessa tillägg.

Jag ber härefter att få övergå till kommitténs förslag i fråga om

pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.

Allmänna
grunder.

Kommittén framhåller till en början vissa för familjepensioneringen egenartade förhållanden, vilka göra det ännu svårare att åstadkomma en verklig pensionsreglering för dessa pensionärer än för f. d. befattningshavarna själva. Kommittén yttrar i sådant avseende följande:

»Medan staten själv reglerar pensioneringen av befattningshavare i statens tjänst, har däremot pensioneringen av änkor och barn efter sådana befattningshavare överlämnats åt befattningshavarna själva att av dem i stort sett efter eget skön ordnas med de medel, som stått till förfogande. Väl har staten medverkat vid upprättandet av för sådan familjepensionering avsedda kassor samt jämväl därtill anslagit förvaltningsbidrag. Till flertalet sådana

kassor har staten lämnat stöd också genom bidrag till själva pensioneringen; men i intet fall har detta skett på sådant sätt, att pensioner till vissa belopp av staten garanterats. På grund av sättet för familjepensioneringens ordnande företer denna pensionering stora ojämnheter: pensioneringsgrunderna skifta, avgifterna äro på olika sätt beräknade och någon enhetlig grund för statens bidrag förefinnes icke. Alla dessa olikheter föranledde sakkunniga för centralisering av det statsunderstödda pensionsväsendet att framlägga vissa förslag till ordnande av även denna pensionering, vilka förslag i vad de röra statstjänarnas familjepensionering likväl hittills icke lett till några resultat. Under sådana förhållanden är det uppenbart, att nu icke kan bli fråga om någon verklig reglering av familjepensioneringen. Ehuru kommitterade icke kunna finna annat än önskvärt, att en utjämning av skiljaktigheterna inom familjepensioneringen må äga rum till vinnade icke blott av likformiga grunder för själva pensioneringen utan även av enhetlighet i avseende å statens bidrag till pensioneringen, kunna dessa frågor icke nu av kommitterade upptagas till behandling; utan kommitterade måste i detta sammanhang inskränka sig till att föreslå en anordning endast till förbättrande av de särskilt låga familjepensionerna.»

Beträffande sitt förslag i ämnet anför kommittén:

»Med erinran om kommitterades förut framställda förslag att medelst ett särskilt pensionstillägg förbättra de till f. d. befattningshavare utgående pensioner, som kunna betecknas såsom låga, vilja kommitterade nu föreslå, att jämväl beträffande familjepensioneringen en dylik åtgärd vidtages. Kommitterade hava därvid funnit, att tilläggsbeloppet för ensam änka lämpligen kan bestämmas till hälften av vad i sådant avseende föreslagits för f. d. befattningshavare; och efter ingående undersökning om verkningarna av ett sådant pensionstillägg med därå belöpande dyrtidstillägg hava kommitterade, som anse att något pensionstillägg icke nu lämpligen bör ifrågakomma för änkepensioner å 600 kronor eller däröver, funnit sig böra föreslå, att för pensioner understigande 330 kronor tillägget bestämmes till 90 kronor, för pensioner å 330 kronor och däröver intill 450 kronor till 60 kronor samt för pensioner å 450 kronor och däröver intill 600 kronor till 30 kronor. I övergången mellan högre och lägre tilläggsbelopp erfordras vissa jämkningar till förekommande av att lägre pensionsbelopp genom tillägget kommer att överstiga vad pensionär med högre pensionsbelopp erhåller. Tillika har den begränsning även här ansetts böra stadgas, att tillägget icke må överstiga pensionens belopp. I de fall, där pensionen är mycket obetydlig, blott ett eller annat tiotal kronor, bliver till följd härav också tillägget obetydligt; men då förmånen i allt fall fördubblas, måste enligt kommitterades mening förbättringen anses skäligen.

Nu ifrågavarande tillägg avses att utgå till såväl ensam änka som änka med barn; men skall därvid i varje fall tagas hänsyn endast till den änkan ensam tillkommande pensionen. Kommitterade hava väl funnit sig kunna förorda, att någon förhöjning av tillägget i vissa fall beredes änka med barn, men hava ansett, att denna förhöjning endast bör utgå i fall, där familjepensionen icke redan enligt gällande reglementsbestämmelser förhöjts i förhållande till

barnantalet och särskilda barn tillägg icke heller utgå. Om alltså familjepensionen är densamma vare sig barn finnes eller ej, bör enligt kommitterades mening pensionstillägget där barn finnes ökas för att härigenom i någon mån utjämna förhållandena mellan pensioner från olika kassor. Kommitterade hava tänkt sig, att denna ökning skulle för varje barn utgöra 20 procent av pensions tillägget, alltså 18 kronor vid pension understigande 330 kronor, 12 kronor vid pension å 330 kronor eller däröver intill 450 kronor samt 6 kronor vid pension däröver; varvid emellertid torde böra fastställas vissa begränsningar, så att icke pensionärer med lägre pension må genom tillägget få mera än vad pensionärer med högre pension under enahanda omständigheter erhålla.

Beträffande pensionstillägg till minderåriga barn utan pensionsberättigad moder hava kommitterade med hänsyn därtill, att enligt gällande reglementsbestämmelser i regel ett barn erhåller halv änkepension och två barn tillhoppa lika mycket som deras moder skulle hava erhållit, funnit tillägget böra bestämmas: för ett barn med pension understigande 300 kronor till hälften av tillägget för ensam änka samt för två syskon till samma belopp, som skulle hava tillkommit deras moder.

Ifråga om tre eller flera minderåriga syskon skall pensionstillägg utgå med det belopp, vartill pensionen för två syskon föranleder; och av anledning, som ovan åberopats i fråga om höjt pensionstillägg till änka med barn, har ökning av pensionstillägget, när det gäller tre eller flera syskon, ansetts böra äga rum endast, där i sammanlagda pensionen icke ingår förhöjning till följd därav, att de äro flera än två.

Enligt några pensionskassors reglementen utgå pensioner, utom till änkor och minderåriga barn, även till vissa andra anhöriga till avliden befattningshavare; och jämväl pensionärer av sistnämnda slag äga åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Att därutöver höja sådan pension genom särskilt pensionstillägg, har utom i vissa undantagsfall, varom i den speciella motiveringen närmare förmåles, ansetts icke böra ifrågakomma.

Vad som i pensionstillägg tillsammans tillkommer flera är avsett att dem emellan fördelas i samma proportion, vari de taga del i pensionen. Å pensionstillägget skall dyrtidstillägg utgå såsom om tillägget vore en del av själva pensionen.»

Vad angår verkningarna av kommitténs förslag torde jag kunna inskränka mig till en hänvisning till den tabell, vilken jag tidigare i dag vid anmälan av frågan om dyrtidstillägg åt ifrågavarande pensionärer återgivit.

Beträffande frågan, huruvida styrkandet av behövande omständigheter bör utgöra en förutsättning för åtnjutande av den ifrågasatta pensionsförbättringen, har kommittén åberopat vad den anfört i avseende å olägenheterna av ett dylikt villkor vid pensionstillägget åt f. d. befattningshavare.

Jämväl bestämmelserna angående pensionstillägg åt änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. hava ansetts böra träda i kraft den 1 april 1922.

Kommitténs förslag till pensionsreglering för vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. synes mig jämväl vara efter förhållandena så väl avpassat, att detsamma bör kunna godtagas såsom ett provisorium i avbidan på den mera definitiva reglering av familjepensioneringen, som i en framtid kan befinnas erforderlig. Jag finner mig därför kunna tillstyrka, att förslaget lägges till grund för en framställning i ämnet till riksdagen.

Departements-
chefen.

Även i fråga om de pensionstillägg, vilka skulle utgå till änkor och barn samt med dem jämställda pensionärer, har kommittén utarbetat ett förslag till kungörelse, vid vars olika paragrafer en särskild motivering lämnats. Jag ber nu att få redogöra för det huvudsakligaste av denna motivering.

Författnings-
förslag.

Beträffande § 1, som innehåller huvudstadgandena om pensions-tillägg åt ifrågavarande pensionärer, är till en början att märka, att pensionstillägg enligt förslaget skall tillkomma endast änkor och minder-åriga barn. I anslutning till detta sitt förslag yttrar kommittén:

§ 1.

»I början av förevarande paragraf angives, att pensionstillägg skall tillkomma vissa änkor och *minderåriga* barn efter befattningshavare i statens tjänst. Redan här framträder således en skillnad mellan den grupp, som är berättigad till dyrtidstillägg, och den, som tillika får pensionstillägg, i det att från åtnjutande av pensionstillägg uteslutits de pensionärer, som i kungörelsen om dyrtidstillägg betecknats 'övriga anhöriga'. Därmed avses dels barn, som efter minderårighetens upphörande fått behålla pensionen till följd av sjukdom eller vanförhet, dels ock ogifta döttrar, vilka efter minderårighetens upphörande enligt de för några kassor gällande bestämmelser äga åtnjuta pension. Såsom framgår av den i § 7 av denna kungörelse intagna bestämmelse om vad som avses med minderårigt barn, är det föreslaget, att den förra gruppen av dessa 'övriga anhöriga' skulle under vissa förutsättningar erhålla pensionstillägg. Däremot hava kommitterade icke funnit anledning föreligga att för den andra gruppen, ogifta döttrar, utöver den compensation för levnadskostnadsökningen, som genom dyrtidstillägget erhålles, bereda något ytterligare tillägg.»

Beträffande undantag från åtnjutande av pensionstillägg, där sådana eljest skulle förekomma, i vilket avseende bestämmelser finnas upptagna i § 3, anför kommittén följande:

§ 3.

»Från åtnjutande av pensionstillägg, där sådant eljest skulle utgå, hava endast innehavare av s. k. nyreglerade pensioner ansetts böra undantagas. Här-förutom kunde visserligen ifrågasättas att utesluta även sådana pensionärer, vilkas pensioner, ehuru icke hänförliga till nyreglerade, likväl genom under senare åren förhöjda delaktighetsbelopp i vederbörande kassa såsom följd av ökat pensionsunderlag för delägaren-befattningshavaren blivit avsevärt för-

höjda i jämförelse med vad som förut tillkommit efterlevande efter motsvarande befattningshavare; men då dessa förhöjningar av familjepensionerna visat sig uppgå till jämförelsevis mindre betydande belopp, hava kommitterade ansett, att dessa pensionärer icke böra av sådan anledning uteslutas från nu ifrågavarande pensionstillägg.»

§ 4. I § 4 hava såsom berättigade till pensionstillägg upptagits de grupper av pensionärer, som, ehuru icke hänförliga till efterlevande efter befattningshavare i statens tjänst, likväl enligt § 5 i gällande grunder för dyrtidstillägg åt änkor och barn efter sådana befattningshavare blivit med dem likställda i avseende å dyrtidstillägg. Dock hava bland pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare med flera endast sådana ansetts böra komma i åtnjutande av pensionstillägg, som enligt punkten 8 i övergångsstadgandena under kap. IV i anstaltens reglemente av den 31 december 1919 (nr 878) fått pensionen beräknad efter ett familjepensionsunderlag av endast 300 kronor; varemot övriga efterlevande efter anstaltens delägare samtidigt fått pensionsförmånen så väsentligt förbättrad, att något pensionstillägg nu icke funnits böra för dem ifrågakomma.

Departements-
chefen.

Jag finner mig kunna biträda kommitténs förslag även så vitt nu är fråga och tillstyrker sålunda, att kungörelseförslaget förelägges riksdagen till antagande.

Av kommittén i samband härmed framlagt förslag till föreskrifter rörande utbetalning av pensionstilläggen torde icke behöva i detta sammanhang bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Vidkommande

kostnaderna för genomförande av kommitténs förslag

erinrar kommittén till en början, ett pensionstilläggen givetvis måste, ehuru de i och för sig icke äro synnerligen stora, dock medföra en avsevärd kostnad till följd av det stora antalet små pensioner, som äro avsedda att därigenom upphjälpas; att, då dyrtidstillägg skall beräknas även å pensionstilläggen, hänsyn härtill givetvis måste tagas vid beräkningen av hela kostnaden för förslagens genomförande; samt att, då pensionstilläggen kombinerats med en i vissa fall ganska kraftig beskärning av dyrtidstilläggen, kostnadsökningen vid tillämpning av kommitterades förslag framträder först vid jämförelse mellan å ena sidan

kostnaden för pensionstilläggen jämte dyrtidstillägg å pensioner och pensionstillägg enligt de föreslagna grunderna och å andra sidan kostnaden för dyrtidstillägg å redan utgående pensioner enligt nu gällande grunder.

Under återopande av vissa inom kommittén uppgjorda tabeller rörande pensionsbelopp och antal pensionärer fortsätter kommittén därefter:

»Av tabellen A framgår, att sammanlagt 12,134 f. d. befattningshavare åtnjuta pensioner å 2,500 kronor eller därunder. Bland dessa pensionärer äro emellertid enligt verkställda undersökningar tillhopa 5,295 sådana, som enligt de föreslagna bestämmelserna för pensionstillägg åt f. d. befattningshavare skulle vara från sådan förmån uteslutna. Övriga 6,839 synas enligt den något summariska utredning, som med ledning av de inkomna uppgifterna kunnat verkställas, fördela sig så, att 6,071 skulle i pensionstillägg erhålla 180 kronor, 510 skulle erhålla 120 kronor och återstående 258 skulle erhålla 60 kronor. Hela kostnaden för pensionstilläggen åt f. d. befattningshavare kan alltså utan risk att uppskattas för lågt beräknas belöpa sig till i runt tal 1,200,000 kronor för år räknat.

Vad beträffar änkor och barn kan icke direkt av tabellerna B och C utrönas antalet pensionärer, som med hänsyn tagen till pensionsbeloppen skulle vara berättigade till pensionstillägg, enär ifråga om pensioner till änkor med barn pensionsförhöjningen på grund av barnantalet, där sådan förhöjning reglementsenligt äger rum, ingår i det i vederbörande tabell angivna pensionsbeloppet för familjen samt denna förhöjning utgår efter så väsentligt olika grunder. Enligt verkställda undersökningar torde emellertid kostnaderna för pensionstillägg åt nu ifrågavarande pensionärer kunna beräknas uppgå för år räknat till omkring 450,000 kronor, varvid approximativt beräknats för änkor med eller utan barn 3,232 tillägg å 90 kronor, 1,466 tillägg å 60 kronor och 2,112 tillägg å 30 kronor samt för minderåriga barn 53 tillägg å 45 kronor, 33 tillägg å 30 kronor och 54 tillägg å 15 kronor.

Årskostnaden i dess helhet för pensionstilläggen skulle alltså kunna beräknas utgöra 1,650,000 kronor. Då pensionstilläggen enligt kommitterades förslag skulle börja utgå först med april månad 1922, blir kostnaden för nämnda år $\frac{3}{4}$ av sistnämnda summa eller alltså i runt tal 1,240,000 kronor, vilket belopp vid bifall till kommitterades förslag torde böra i tilläggsstaten till riksstaten för år 1922 uppföras såsom förslagsanslag. För år 1923 torde, ehuru förskjutningar av de siffror, som ligga till grund för beräkningarna givetvis kunna förväntas, kostnaden likväl kunna upptagas till samma årsbelopp, som ovan angivits. Till följd av budgetårets omläggning under kalenderåret 1923 läser det vara avsett att i det budgetförslag, som framlägges för 1922 års riksdag, upptaga endast oundgängliga utgifter under första halvåret 1923; och då pensionsstilläggen, som skola utbetalas i sammanhang med motsvarande del av själva pensionerna, äro att hänföra till sådana utgifter, som nyss nämnts, torde i budgeten för nämnda halvår böra beräknas en utgift för pensionstillägg till belopp motsvarande hälften av omförmälda årskostnad, eller i avrundat tal 800,000 kronor.»

I detta sammanhang och för utrönande av den totalkostnad, som, med hänsyn tagen till de föreslagna ändrade grunderna för dyrtidstillägg

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 109 häft. (Nr 123—125.) 9

åt pensionärerna, skulle vara förenad med genomförande av kommitténs förslag, upptager kommittén till skärskådande frågan om kostnaderna jämväl för dyrtidstilläggen. I detta avseende yttrar kommittén:

»Vad därefter beträffar kostnaden för dyrtidstillägg åt pensionärer har den verkställda beräkningen givit vid handen, att med nu för dyrtidstilläggsberäkningen för pensionärer bestämt grundtal (126) och med tillämpning av nu gällande grunder i övrigt dyrtidstillägget å nu utgående pensioner skulle för år räknat uppgå för f. d. befattningshavare till i runt tal 20,000,000 kronor samt för änkor och barn till omkring 6,900,000 kronor eller alltså tillhoppa till 26,900,000 kronor. Enligt kommitterades förslag skall för pensionärer bli gällande samma grundtal, som samtidigt är fastställt att tillämpas för beräkningen av dyrtidstillägg åt befattningshavare. Lägges det i sådant avseende nu gällande grundtal (117) till grund för beräkningen med tillämpning tillika av de utav kommitterade i övrigt föreslagna allmänna grunder och med iakttagande av den förhöjning av vissa nu utgående pensioner, som genom pensionstilläggen skulle inträda, visar sig kostnaden för år räknat av dyrtidstillägg till pensionärer bli för f. d. befattningshavare 19,500,000 kronor samt för änkor och barn 7,100,000 kronor eller tillhoppa 26,600,000 kronor. Skillnaden mellan sistnämnda belopp och förenämnda årskostnad för dyrtidstillägget enligt gällande grunder å nu utgående pensioner utgör alltså 300,000 kronor, vilket belopp sålunda visar minskningen av kostnaderna för dyrtidstillägg åt pensionärer.

Drages detta sistnämnda belopp från den ovan angivna årskostnaden för pensionstilläggen, framträder den merkostnad av 1,350,000 kronor, som genomförandet av kommitterades förslag kan beräknas i runt tal medföra för år räknat.»

Departements-
chefen.

Vad angår kostnaderna för beredande av pensionstillägg i den utsträckning kommittén föreslagit, saknar jag anledning frågå de av kommittén gjorda beräkningar.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att i propositionen om tilläggsstat för år 1922 samt i statsverkspropositionen under elfte huvudtiteln upptagits förslag rörande beräkning å budgeten av erforderliga anslag för nu ifrågavarande ändamål. Därvid hava de erforderliga totalbeloppen uppdelats på f. d. civila befattningshavare m. fl. pensionärer och f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer. För den förra gruppen hava anslag upptagits med 865,000 kronor å tilläggsstaten och 550,000 kronor å riksstaten, medan för den senare gruppen motsvarande anslagsbelopp föreslagits till 375,000 kronor, respektive 250,000 kronor. De sålunda verkställda beräkningarna finner jag mig böra vidhålla.

Departementschefens hemställan.

Föredragande departementschefen uppläser här efter
dels förslag till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer (Bilaga A),
dels förslag till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. (Bilaga B)
samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

- 1) antaga berörda förslag till kungörelser;
- 2) å tilläggsstat för år 1922 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa
dels till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 865,000 kronor;
dels ock till pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer ett belopp av 375,000 kronor;
- 3) å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa
dels till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 550,000 kronor;
dels ock till pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer ett belopp av 250,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

B. E. Brimberg.

*Bilaga A.***Förslag**

till

kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

§ 1.

Till pensionerad f. d. befattningshavare i statens tjänst skall, med nedan angivna begränsningar och undantag, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

180 kronor å pensioner till belopp av intill 1,500 kronor, dock att pensionstillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 1,620 kronor,

120 kronor å pensioner till belopp av 1,500 kronor och därutöver intill 2,000 kronor, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,060 kronor, samt

60 kronor å pensioner till belopp av 2,000 kronor och därutöver, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,560 kronor.

§ 2.

Från åtnjutande av pensionstillägg undantagas:

avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt föreskrifterna i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension eller enligt andra dylika pensioneringsgrunder, som kunna komma att fastställas för reglerande av pensionsförhållandena för befattningshavare i statens tjänst,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, ävensom f. d. befattningshavare, som för tjänst vid något av

nämnda verk eller skogsstaten eller såsom skogsvaktare vid Uppsala universitet pensionerats enligt pensionsunderlag, högre än det, som under år 1918 gällde för den tjänst, i vilken vederbörande pensionerats, eller motsvarande befattning,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt stadgandena i särskilda kungörelser av den 22 juli 1918 (nr 660, 661 och 662) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier eller i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 508) angående pensionsbestämmelser för vissa lärare i övningsämnen vid nämnda läroanstalter,

f. d. befattningshavare, som åtnjuter pensionsförbättring enligt de i sådant avseende för viss personal vid armén respektive marinen gällande grunder, vare sig vederbörandes pensionsförbättring utgår direkt med tillämpning av omförmälda grunder eller blivit genom särskilt beslut av riksdagen vederbörande beviljad till ett enligt samma grunder avpassat belopp,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt de från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare gällande pensionsunderlag,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt de för kvinnliga biträden från och med år 1920 gällande pensionsunderlag, samt

f. d. befattningshavare, som pensionerats efter de pensionsunderlag, som fastställts i § 14 av avlöningsreglementet den 28 juni 1918 (nr 493) för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka eller efter de förhöjda pensionsunderlag, som efter 1918 års utgång blivit gällande för viss annan personal vid samma anstalter.

§ 3.

Pensionstillägg enligt de i denna kungörelse stadgade grunder utgår jämväl till:

1) den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgöringskyldighet;

2) f. d. befattningshavare hos statens järnvägar, vilken enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift uppbär ersättning för skada, som han ådragit sig under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst;

3) f. d. befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest han genom statens försorg uppbär pension eller understöd i sådan egenskap;

4) sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

5) f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma, skolhemmet i Vänersborg för blinda med komplicerat lyte, folkhögskolor och lantmannaskolor samt sinnesslöanstalter och vanförestalter, vilka äro berättigade till pension från dövstumläraernas pensionsanstalt; samt

6) f. d. extra provinsialläkare, som pensionerats av statsmedel; och skall därvid frågan, huruvida och till vilket belopp pensions-tillägg må utgå, avgöras i fall, som avses i 1), efter den utgående av-löningen, i de i 2)—5) omförmälda fallen efter ersättnings, pensionens eller understödets belopp samt i fall, som angives i 6), efter hela pen-sionens belopp med inberäkning av vad som i förekommande fall utgår från annat håll såsom bidrag till pensionen.

§ 4.

Beträffande pensionstagare, som jämte pension åtnjuta avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller som i egenskap av inne-havare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens åtnjuta av-löning av statsmedel eller som innehar pension för mer än en statstjänst, skall förmånernas sammanlagda belopp vara avgörande för frågan, huru-vida och till vilket belopp pensionstillägg må till honom utgå.

§ 5.

Om till pensionstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnes rätt; och utgår pensionstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 6.

I sammanhang med pension utbetalas motsvarande del av pensions-tillägget enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 april 1922.

Bilaga B.

Förslag

till

kungörelse angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.

§ 1.

Till sådana änkor och minderåriga barn efter befattningshavare i statens tjänst, som äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitets pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning, skall med nedan angivna begränsningar och undantag utgå pensionstillägg enligt följande grunder:

1. a) Till änka med eller utan pensionsberättigat minderårigt barn skall, därest beloppet av den änka ensam tillkommande pensionen understiger 600 kronor för år, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

90 kronor, där sådan pension understiger 330 kronor;

60 kronor, där pensionen utgör 330 kronor eller därutöver intill 450 kronor, samt

30 kronor, där pensionen utgör 450 kronor eller därutöver.

b) För änka med ett eller flera minderåriga barn skall, under förutsättning att i pensionen icke ingår förhöjning i förhållande till barnantalet och att särskilda barntillägg (pupilltillägg) icke heller utgå, det pensionstillägg, som enligt 1 a) här ovan tillkommer henne, ökas med 20 procent för varje barn.

c) Vid tillämpning av vad i 1 a) och b) sålunda stadgats skall dock iakttagas

att pensionstillägget till änka utan minderårigt barn ej må uppgå till mer än pensionens belopp, samt

att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga vid pension till belopp av intill 330 kronor: för änka utan barn 390 kronor, för änka med ett barn 402 kronor, för änka med två barn 414 kronor o. s. v.

vid pension å 330 kronor och däröver intill 450 kronor: för änka utan barn 480 kronor, för änka med ett barn 486 kronor, för änka med två barn 492 kronor o. s. v., samt

vid pension å 450 kronor och däröver: för änka, vare sig med eller utan barn, 600 kronor.

2. Till ett minderårigt barn utan pensionsberättigad moder skall, om pensionen ej uppgår till 300 kronor för år, pensionstillägg utgå med följande belopp för år räknat, nämligen:

45 kronor, där sådan pension understiger 165 kronor, dock att pensionstillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 195 kronor;

30 kronor, där pensionen utgör 165 kronor eller däröver intill 225 kronor, dock att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga 240 kronor; samt

15 kronor, där pensionen utgör 225 kronor eller däröver, dock att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga 300 kronor.

3. I fråga om pensionstillägg till två eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder skall tillämpas vad i 1 a), b) och c) här ovan är stadgat med iakttagande att den två syskon tillsammans tillkommande pensionen i varje fall likställes med ensam änka tillkommande pension och alltså är avgörande för frågan ej mindre huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må utgå, än även huruvida, där pensionsstillägg skall utgå, detta tillägg må ökas enligt stadgandet i 1 b) för tre eller flera syskon; och skall i övrigt beträffande två syskon gälla vad om änka utan barn är stadgat, beträffande tre syskon vad om änka med ett barn är stadgat, beträffande fyra syskon vad om änka med två barn är stadgat o. s. v.

§ 2.

Vad i pensionstillägg tillkommer två eller flera pensionärer tillsammans skall dem emellan fördelas på samma sätt, som gäller i fråga om dem tillsammans tillkommande pensionsförmån.

§ 3.

Från åtnjutande av pensionstillägg undantagas de änkor och barn, vilkas pensioner avpassats efter de förhöjda pensionsunderlag, som för

vissa befattningshavare blivit gällande enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, eller enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension.

§ 4.

Pensionstillägg enligt de i denna kungörelse stadgade grunder utgå jämväl till:

a) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa;

b) sådana pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., som enligt punkten 8 i övergångsstadgandena under kap. IV i anstaltens reglemente av den 31 december 1919 (nr 878) fått pensionen beräknad efter ett familjepensionsunderlag av 300 kronor;

c) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa;

d) änkor och barn efter befattningshavare vid statens järnvägar, som dödats under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst, och till vilka änkor och barn på denna grund utgår ersättning enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

e) änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap; samt

f) till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

och skall därvid iakttagas, att i fall, som avses i a)—c) och f), pensionsbeloppet, i fall, som angives i d), ersättningsbeloppet samt i det i e) omförmälda fallet pensionens eller understödets belopp skall vara avgörande för frågan, huruvida eller till vilket belopp pensionstillägg i det särskilda fallet skall utgå.

§ 5.

Beträffande pensionstagare, som från mer än ett håll åtnjuter pension eller understöd såsom änka eller barn eller som jämte pension åtnjuter avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller som för befattning vid annan läroanstalt än statens åtnjuter avlöning av statsmedel eller som innehar pension för statstjänst, skall förmånernas sammanlagda belopp vara avgörande för frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må utgå.

§ 6.

Om till pensionstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt; och utgår pensionstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 7.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphör; dock skall vad om minderårigt barn är i denna kungörelse stadgat gälla även annan pensionsberättigad under förutsättning att pensionen åtnjutes av anledning, att vederbörande är till följd av invaliditet eller sjukdom oförmögen till arbete och i saknad av medel att försörja sig.

§ 8.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande pensionstillägg.

§ 9.

I sammanhang med pension eller understöd utbetalas motsvarande del av pensionstillägget enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 april 1922.